

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

המזה"ת לאחר המלחמה בעזה - 38009

תאריך עדכון אחרון 30-03-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אלי פודה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: elie.podeh@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

המזרח התיכון עבר שורה של טלטלות מאז המהפכות של "האביב הערבי" בעשור השני של המאה ה-21, מגפת הקורונה והמלחמה בעזה. על אף הפרספקטיבה ההיסטורית המוגבלת, ננסה להעריך את התוצאות והחשיבות של אירועים אלה על המזרח התיכון באופן כללי ועל מדינות מפתח באופן פרטי. הקורס יידון, בין השאר, בשאלות של זהות, לגיטימציה שלטונית, יציבות שלטונית, מצב פוליטי, חברה וכלכלה ועוד. על סמך חומר הקריאה והדיון בכיתה ננסה להעריך מגמות של המשכיות ושינוי במזרח התיכון בעקבות המלחמה בעזה.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס להכיר את השחקנים המרכזיים שפעלו בזמן המלחמה בעזה, האינטרסים העומדים מאחורי התנהגותם, וההשלכות של המלחמה על ישראל. מטרה נוספת להעריך את מגמות השינוי והמשכיות במזרח התיכון.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

התלמיד יכיר את הגישות הקיימות ללימודי מזרח תיכון בן-זמננו; ילמד כמה פרשיות היסטוריות מרכזיות בתולדות המזרח התיכון המודרני; ילמד להעריך ולהשוות בין מקרי בוחן; ילמד לבקר את הספרות האקדמית. יכיר כיצד קוראים חומרי מחקר של מכוני מחקר; ילמד לזהות בין מידע מועיל למידע שקרי באינטרנט.

דרישות נוכחות (%) :

בהתאם לדרישות הפקולטה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. שיעור הקדמה: ה-7 באוקטובר כנקודת מפנה אזורית
2. ישראל במזרח התיכון כיום - תמונת מצב:
3. מצרים: האמנם ה"אחות הבכירה"?
4. סוריה החדשה: בעקבות נפילת משטר אסד
5. ירדן: האם סכנה ליציבות השלטונית?
6. לבנון: עידן חדש לאחר המלחמה?
7. סעודיה: רפורמות, מלחמה - ונורמליזציה?
8. איחוד האמירויות הערביות: מודל אחר
9. קטר: מתווכת הוגנת?
10. החות'ים בתימן: מדינה כושלת
11. הפלסטינים: בין הרשות לחמאס:

12.המעצמות במזרח התיכון:

13.שיעור מסכם:

חומר חובה לקריאה:

1. שיעור הקדמה: ה-7 באוקטובר כנקודת מפנה אזורית

2. ישראל במזרח התיכון כיום - תמונת מצב:

אלי פודה, "על פרשת דרכים: ישראל במזרח התיכון בעקבות הסכמי אברהם ומלחמת 7 באוקטובר", בתוך אלי פודה ואון וינקלר, ישראל בסביבה משתנה.

3. מצרים: האמנם ה"אחות הבכירה"?

Elie Podeh, "From Leader to Partner: Egypt's Declining Role in the Arab System, 1952-2020," in Uzi Rabi and Mira Tzoreff, *From the 1919 Revolution to the 2011 Arab Spring* (London: Routledge, 2024), pp. 137-152.

4. סוריה החדשה: בעקבות נפילת משטר אסד

כרמית ולנסי, "עידן חדש בסוריה: מרוויחים, מפסידים ומשמעויות לישראל", נייר מדיניות, המכון למחקרי ביטחון לאומי, ינואר 2025.

<https://www.inss.org.il/he/publication/syria-new-era/>

שגיא פולקה, "אל-סיאסה אל-שרעיה: הפרגמטיזם של אבו מוחמד אל-ג'ולאני בגיבוש המשטר החדש בסוריה", מרכז משה דיין: מרץ 2025.

5. ירדן: האם סכנה ליציבות השלטונית?

רון יצחק, "ישראל וירדן: שיתוף פעולה ללא נורמליזציה", בתוך פודה ווינקלר, ישראל בסביבה משתנה.

6. לבנון: עידן חדש לאחר המלחמה?

אשר קאופמן, "ישראל, לבנון וחזבאללה בעקבות מלחמת חרבות ברזל", בתוך פודה ווינקלר, ישראל בסביבה משתנה.

אורנה מזרחי, "השינוי הפוליטי בלבנון - אתגרים לישראל", מבט על, מס' 1942, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 28 בינואר 2025.

<https://www.inss.org.il/he/publication/new-lebanon/>

7. סעודיה: רפורמות, מלחמה - ונורמליזציה?

Gregory Gause III, "What the War in Gaza Means for Saudi Arabia", *Foreign Affairs*, 7 November 2023.

8. איחוד האמירויות הערביות: מודל אחר

מורן זגה, "מודל מזרח תיכוני אחר: יסודות היציבות של איחוד האמירויות הערביות", בתוך פודה ווינקלר, בין יציבות למהפכה, עמ' 295-314.

9. קטר: מתווכת הוגנת?

מורן זגה, אריאל אדמוני ומריאן בשאראת, "מדיניות ישראל כלפי קטר לאחר ה-7 באוקטובר", מיתווים,

נובמבר 2023.

10. החות'ים בתימן: מדינה כושלת

ענבל נסים-לובטון ועוזי רבי, "תימן: ממהפכת צעירים למלחמה אזורית", בתוך הגל השלישי, עמ' 174-199.

פודקאסט: "On Years Ten :War Civil s'Yemen"

<https://www.mei.edu/multimedia/podcast/yemens-civil-war-ten-years-later>

חגי אטקס וניצן פלדמן, "ההשפעה של התקפות החות'ים על הסחר הבין-לאומי: האם ישראל חריגה? בנק ישראל, דצמבר 2024.

<https://www.boi.org.il/publications/pressreleases/11-12-24a/>

11. הפלסטינים: בין הרשות לחמאס:

מיכאל מילשטיין, "כרוניקה של מחדל ידוע מראש: תולדות חוסר ההבנה הישראלי את חמאס", פודה ווינקלר, ישראל בסביבה משתנה.

12. המעצמות במזרח התיכון:

Benny Miller, "Israel Post-October 7 Wars and the International Order", Strategic Assessment, February 2025.

https://www.inss.org.il/strategic_assessment/post-october-7/

13. שיעור מסכם:

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :

מידע נוסף / הערות: